

ปัทมาภิลิป

และ

ปัทมโชนเรื่องรามเกียรติ์ ชุต นามลวย

กรมศิลปากรปรับปรุงใหม่

จัดแสดง

ณ โรงละครแห่งชาติ

เมื่อเดือนมีนาคม

พ.ศ. ๒๕๑๐

บทนาฏศิลป์

และ

บทโขน เรื่องรามเกียรติ์ ชุด นางลอย

กรมศิลปากรปรับปรุงใหม่

พิมพ์ครั้งแรก

จำนวน ๑๐๐๐ ฉบับ

มีนาคม ๒๕๑๐

การเสดงนาฏคิลป

ของ

กรมคิลปากร

ณ โรงละครอนแห่งชาติ

๑. พื่อนลาวทวงเดือน
๒. ราชัดชาติรี
๓. ไร่กระทบไม้
๔. โขน ชุค นางลอย

เริ่มแสดงตั้งแต่วันศุกร์ที่ ๓ มีนาคม ๒๕๑๐

บทขับร้องนาฏศิลป์ไทย

ชุดที่ ๑

พ่อนลาวดวงเดือน

— จะขับบรรเลงเพลงโสมส่องแสง ท่อน ๑ —

ร้องเพลงลาวดวงเดือน

ไอ้ละหนอ ดวงเดือนเอย	ข้อยนี้ว่า รักเจ้าสาวคำดวง
ไอ้คึกแล้วหนอ ข้อยขอลาล่วง	อกพี่เป็นห่วง รักเจ้าดวงเดือนเอย
(๑) ขอลาแล้ว	เจ้าแก้วโกสุม
พี่นี้รักเจ้าหนอ	ขวัญตาเรียม
หาไหนมาเทียม	เจ้าดวงเดือนเอย
หอมกลิ่นเกสร	เกสรดอกไม้
หอมกลิ่นคล้าย	คล้ายเจ้าสุเรียมเอย
หอมกลิ่นกรุ่นกรัน	หอมนี้ยังบ่เลย
เนื้อหอมทราชมเชย	เราละหนอ

(๒) ไฉ้ละหนอ นวลตาเอ๋ย
ไฉ้เป็นกรรม ต้องจำจากไกล

เห็นเดือนแรม
ช้อยเป้งตุฟ้ายะหนอ
พืทนทุกซ์ทุกซ์ทน
เสียงไค้นขาน
หวานสุดแล้ว
ถึงจะหวานเสนาะ
บ่เหมือนทรมเซย

พื้นรักแสนรักทั้งดวงใจ
อกพื้อาลัย เจ้าดวงเดือนเอ๋ย

เวศร้างเวหา
เห็นมีคม
เจ้าดวงเดือนเอ๋ย
ช่างหวานเจือยแจ้ว
หวานแจ้วเจือยเอ๋ย
หวานเพราะกระไรเลย
เราละหนอ

— จะเข้บรรเลงเพลงขลุ่ย —

(พระนิพนธ์ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นพิชัยมหินทโรดม)

ชุดที่ ๒

ราชคณาตรี

(ไม่มีบทร้อง)

ชุดที่ ๓

รำกระบไม

— ปัทททำเพลงกระบไม —

ร้องเพลงกระบไม

แสงรัชนี	ส่องสีหวล
ชื่นใจชวนยั่ววนใจชม	อภิมย์เรใจ
เกล้าคู่เคียงไป	พ่อนกรายร้ายรำ
หนุ่มวอนกลอนกล่าว	เว้าสาวหวานน้ำ
จันทร์งามยามค่ำ	เป็นแสงนำดวงใจ
ดวงเดือนลอยเด่น	เหมือนจะเป็นใจให้

สาวหนุ่มพลอดกัน

กริดกรายร้ายรำ	สำเร็จรินแสนชื่น
ชอบเชิงเรใจ	ทำทางกัน
สับเปลี่ยนเวียนหัน	กันสำราญ
ร้ายรำท่ามกลางแสงเดือนเด่น	เยือกเย็นน้ำค้างช่างซาบซ่าน
สาวรำนานุ่ม	ชุ่มชื่นบาน
ท่างสุขสานต์	แสงงามยามค่ำคืน

— ปัทททำเพลงลาวคอย —

(มนตรี ตรีโมท แต่ง)

ชุดที่ ๔

โฉน เรื่อง รามเกียรติ์

ชุด

นางลอย

หม่อมแพ้ว สนิทวงศ์เสนี และ เสรี หวังในธรรม

ผู้เรียบเรียงบท

มนตรี ตราโมท

ตรวจแก้ จัดแบ่งองค์และบรรจุเพลง

หม่อมแพ้ว สนิทวงศ์เสนี และครูนาฏศิลป์ของกรมศิลปากร

ควบคุมและผูกข้อม

บทโขน เรื่อง รามเกียรติ์

ชุด

นางลอย

กรมศิลปากรปรับปรุงใหม่

องก์ที่ ๑ กลศึก

ตอน ๑ นางเบญกายเข้าเฝ้าทศกัณฐ์

ฉาก : พระราชมณเฑียรกรุงลงกา

ตอน ๒ นางเบญกายเข้าเฝ้านางสีดา

ฉาก : อุทยานเมืองลงกา

ตอน ๓ ทำอุบาย

ฉาก : ภูเขาเหมตวันริมฝั่งน้ำ

องก์ที่ ๒ นางลอย

ตอน ๑ ลงสรง

ฉาก : พลับพลาพระราม

ตอน ๒ นางลอย

ฉาก : ฝั่งแม่น้ำโคทาวรี

รามเกียรติ์ กลอนบทละคร

ฉบับพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๒

เป็นเลิศในวรรณคดีและนาฏศิลป์ของไทย

ซึ่งขาดตลาดมานานแล้ว

ได้จัดพิมพ์ขึ้นไว้ด้วยกระดาษดี ฝีมือประณีต รวม ๓ เล่มจบชุด

ทุกเล่มมี

พระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

พิมพ์สอดสี ๔ สี งามวิจิตร

จำหน่ายเป็นชุดๆ ละ ๓ เล่ม ๑๒๐ บาทถ้วน

เชิญเรียกซื้อได้ที่

โรงละครแห่งชาติ

และ

กองการสังคีต กรมศิลปากร

ผู้ซื้อหนังสือ “รามเกียรติ์” ทุกชุด

จะได้รับแจก พระราชประวัติรัชกาลที่ ๒ แถมให้อีก ๑ เล่มด้วย

โขน
เรื่อง รามเกียรติ์
ชุด นางลอย

องก์ที่ ๑ กลศึก

ตอน ๑ นางเบญกายเข้าเฝ้าทศกัณฐ์

ฉาก : พระราชมณเฑียรกรุงลงกา

จัดฉากเป็นพระราชมณเฑียรในกรุงลงกา มีพระแท่นสำหรับทศกัณฐ์

กับมีที่นั่งของนางเบญกาย

— ปีพาทย์ทำเพลงวา —

เปิดม่าน

ทศกัณฐ์ประทับบนพระแท่น นางเบญกายทนมอบเฝ้าอยู่

นางพระกำนัลทนมอบเฝ้าอยู่ตามที่

ร้องสร้อยเพลงระเรีง

เมื่อนั้น

ทุกขร่อนถอนฤทัยไปมา
ครั้นนี้ที่ศึกเห็นใหญ่หลวง
จำจะคิดตัดศึกที่ฮึกฮัก

องค์ท้าวทศพัศพิศรัยक्षा

ตริกตราถึงสงครามรามลักษมณ์
จะลุล่วงลงกาอาณาจักร
ให้เลิกไป ไม่พักต่อตี

ร้องเพลงทองย่อน รวบ ๒ คำ

จึงตรัสสั่งเบญกายกัญญา	จงแปลงเป็นสีดามารศรี
ทำตายลอยไปในวารี	จนถึงที่ฉนวนหน้าพลับพลาชัย
เมื่อพระรามลงสรงคงคา	จะคิดว่าเมียรักชีพทักษ์
เห็นจะล่าเลิกทัพกลับไป	เราจะไต่ส้นทุกซุขสำราญ

เจรจา

เบญกาย ข้าแต่พระปิตุลาพระยามารได้โปรดทรงพระกรุณา หลานนี้ยินดีรับอาสาฝ่า
ธุลี แต่จะให้จำแลงแปลงอินทรีเป็นนางสีดา หลานยังขัดสนจนปัญญาเป็น
ยิ่งนัก ด้วยรูปทรงของนางลักษณมีได้เคยเห็นแต่เดิมมา

ทศกัณฐ์ แม่หลานแก้วแววตาแจ๋อย่างนาทร ร้อนฤทัย เจ้าจงไปดูรูปโฉมแม่สีดา
ทราบวัยเสียให้ถ่องแท้ เหวยนางเฒ่าแก่รีบไปบอกให้จัดเตรียมสวีกากาญจน์
ทั้งกองเกียรติยศพร้อมสรรพรับมารับหลานกบัตน์

นางเฒ่าแก่คลานออกไป

นี่แน่เจ้าเบญกายหลานรักร่วมชีวิเจ้าจงไป ดูรูปร่างทรวดทรงองค์สีดา
ทราบวัยให้ประจักษ์ตา

ร้องเพลงลมพัดชายเขา

เมื่อนั้น	นวลนางเบญกายยักขา
นับนิ้วประนมบังคมลา	ออกมาจากที่มณฑิรทอง

ขบวนแห่สวีกากาญจน์เคลื่อนออกเวทีล่าง
นางเบญกายรำลงเวทีล่าง แล้วขึ้นนั่งวอ
ปัดม่าน

ร้องเพลงทะเลกลองโยน

ชั้นทรงวอสุวรรณพรรณราย วิสูตรสายม่านมิตปีบป้อง
โหล่นจำเริญแก่แซ่ซร้อง ออกจากห้องฉนวนในไคลคลา

— ปี่พาทย์ทำเพลงกลองโยน —

ขบวนแห่เคลื่อนเข้าโรง

ตอน ๒ นางเบญกายเข้าเฝ้านางสีดา

ฉาก : อุทยานเมืองลงกา

จัดฉากเป็นอุทยาน เมืองลงกา มีตำหนักและแท่นที่นั่ง

— ปี่พาทย์ทำเพลงฉิ่ง —

นางเบญกายออกเวทีล่าง

เปิดม่าน

นางสีดานั่งอยู่บนแท่นหน้าตำหนัก

ร้องเพลงจำปาทองเทศ

ครั้นถึงจึงประณตบทบงสุ์ เฝ้าองค์เยาวเรศเสน่หา
เสสรว์แก่งทำมารยา บังคมกัมมน้ำโศกาลัย

— ปี่พาทย์ทำเพลงโอด —

นางเบญกายเข้าเฝ้านางสีดา แล้วสร้างร้องไห้

ร้องเพลงตันเพลงฉิ่ง

เมื่อนั้น องค์แก้วศรีไส
ได้เห็นเบญกายมาร่ำไร นางมิได้รู้จักพักตรา

ร้องรำ

จึงเอื้อนโอรุ้ตำรัสตรัสถาม ถ้อยความเป็นไฉนเจ้าไม่ว่า
มากรวนครำกำสรดโศกา เป็นน่าฉงนสนเท่ห็นัก

ร้องเพลงจรเข้ขวางคลอง

ตัวข้าชื่อว่าเบญกาย มาถวายเป็นไฉนเจ้าไม่ว่า
เป็นบุตรีพิเภกพระยาักษ์ ที่ไปอยู่กับพระลักษมณ์พระราม
อันนางศรีชฎานารี นั้นเป็นชนนีของข้า
ทูลพลางทางขม้ายชายตา ครอบงำนางสีดานารี

ร้องเพลงฝรั่งควง

กรั้นจำสำคัญไฉนนั้นคง จึงลาองค์อัครโศกศรี
ออกจากสวนขวัญทันที แล้วเทวีจำแลงแปลงกาย

— บัณฑิตทำเพลงตระนิมิต. รว —

นางเบญกายออกรำหน้าม่านแดง
ปิดม่านแดง

ท่ายรวนางเบญกายเข้าโรง

นางแปลงออกรำเวทีล่าง

ร้องเพลงฉุยฉาย

ฉุยฉายเอ๋ย จะขึ้นไปเฝ้าเจ้าก็กรีดกราย
เยี่ยงอย่างเจ้าช่างแปลงกาย ให้ละเมียดละม้ายสีตานงลักษณ์
ถึงพระรามเห็นทราชมวย จะจงนพระทัยให้อะเหลื่ออะหลัก

งามนัยเอย
หลับก็จะฝันครันตื่นก็จะคิด
งามคมตุดจคมศรชัย

ใครเห็นพิมพ์กัทรก็รักจะใคร่
อยากจะเห็นอีกสักกิดหนึ่งให้ชื่นใจ
ถูกนอกทะเลในให้เจ็บอุรา

ร้องเพลงแม่ศรี

แม่ศรีราชาศรี
ทศพัทน์มลักเห็น
เหมือนล้อเล่นให้เป็นบ้า

แม่แปลงอินทรีเป็นแม่ศรีสิดา
จะตื่นเต้นในวิญญาน์
ระอาเจ้าแม่ศรีเอย

อรชรอันแอ้น
ระทวยนวนนาทวิลาศจรลี

เอวขาแขนแมนแมนเหมือนกนิรี
ขึ้นปราสาทมณีเฝ้าพระปิตุลาเอย

— ปี่พาทย์ทำเพลงเร็ว —

นางเบญกายแปลงราชันเฝ้าทศกัณฐ์
เปิดม่าน

ฉากพระราชมณฑียร

ทศกัณฐ์นั่งทรงหมากรุกกับเสนา

— ปี่พาทย์ทำเพลงฉิ่ง —

ทศกัณฐ์เห็นนางเบญกายแปลง

ร้องเพลงคลื่นกระทบฝั่ง

เมื่อนั้น
แลเห็นเบญกายจำแลงมา
แย้มยิ้มพะยักหน้าเงาพระหัตถ์
เห็นหยุดยั้งร้องรอไม่จรรลี

องค์ท้าวทศพัทน์รักษา
สำคัญคิดว่าสีกานารี
พลางคำรัสตรัสเชิญนางโฉมศรี
อสุรีบริวารรับนับไว

ร้องเพลงถวิลกระทุม

เข้าซิดพิศดูไม่ว่างตา	น้อยหรืองามนักหนาน่ารักใคร่
ยังแสนพิศวาสจะขาดใจ	จึงปราศรัยทอดสนิทติดพัน

ร้องเพลงไอ้โลมชาตรี

ยอดมิ่ง	เป็นความในใจจริงทุกสิ่งสรรพ
หวังสวาทมาดหมายไม่วายวัน	จะรับขวัญนัยนำมาเวียงชัย

ร้องเพลงปั่นคลึงนอก

เมื่อนั้น	เบญกายกัญญาอักษณาสัย
อภัยศอกสูญหมู่นางใน	ก็ร้ายเวทกลายไปมิได้ซ้ำ

— ปี่พาทย์ทำเพลงรว —

ดับไฟเปลี่ยนตัวเป็นนางเบญกาย

ทศกัณฐ์แสดงอาการเก้อเขินและอาย

ร้องเพลงจินนิมเล็ก

เมื่อนั้น	ทศกัณฐ์ตลกตะลึงแล้วจึงว่า
ไม่ทันคิดผิดจริงเจียนนัตตา	อย่าถือโทษเลยหนาตาลงลาย
สู้แข็งขืนยืนเก้อเพื่อตรัส	แม่นหลานตักศิสมอารมณ์หมาย
เมืองมารจะเป็นสุขสนุกสบาย	เจ้าเร่งผันผายไปให้ทันการ

ร้องเพลงเข็คิด

เมื่อนั้น	เบญกายรับราชบรรหาร
ออกจากพระโรงรัตน์ชัชวาล	เหาะข้ามชลธารผ่านมา

— ปี่พาทย์ทำเพลงเข็ด —

นางเบญกายลงรำเวทลีลา
ปีคมาน

ตอน ๓ ทำอุบาย

ฉาก : ช้างแม่น้ำโคทาวารี

จัดฉากเป็นบริเวณเชิงเขาเหมตวัน ริมฝั่งแม่น้ำโคทาวารี
มีที่สำหรับนางเบญกายรำแปลงตัว และมีแพเลื่อน
เห็นนางลอยไปตามกระแสน้ำ

— ปี่พาทย์ทำเพลงเชิด —
เปิดม่าน

นางเบญกายขึ้นรอกเหาะมา

ร้องเพลงค้อยหม้อ

ครั้นถึงเหมตวันบรรพต เลื่อนลงจากเวหา
หยุดยืนอยู่ยังฝั่งคงคา ก็อุณาจำแลงแปลงอินทรี

— ปี่พาทย์ทำเพลงร่ำ —
เปลี่ยนตัวเป็นนางสีดาแปลง

ร้องเพลงโล้

เหมือนรูปทรงองค์สีท้าวิลาวรรณ ผิวพรรณนวลละของผ่องศรี
ทำกายลอยไปในวารี จนใกล้ที่พระรามทรงคงคา

— ปี่พาทย์ทำเพลงโล้ —

นางเบญกายแปลงนอนบนแพเลื่อน แล้วเลื่อนไปตามกระแสน้ำ
ปิดม่าน

องกที่ ๒ นางถอย

ตอน ๑ ลงสระ

นาง : พลัปลลาพระราม

จักฉากเป็นภายในพลัปลลาพระราม มีพระที่สำหรับพระรามและพระลักษมณ์บรรทม

— ปี่พาทย์ทำเพลงท่ายซ้ำ (ระฆัง) —
เป็ดมาน

ร้องเพลงซ้ำ

เมื่อนั้น	พระตรีภพลบโลกนาถา
บรรทมตื่นจากที่ศรีไสยา	พอเพลาล่วงสามยามปลาย
เสนาะเสียงสำเนียงนกการเวก	ออกจากเมฆแซ่ซ้องร้องถวายเป็น
ไก่อ้นแจ้วเจื้อยเจื้อยชาย	มยุเรศร้องร้ายบนปลายไม้

ร้องเพลงห่ม

เผยพระเกลดแลดูดาวเดือน	เห็นคล้อยเคลื่อนเลื่อนลับเหลี่ยมไศล
แสงทองส่องผ่านภาลย์	จวนจะใกล้ไซส์รีวิวรรณ

ร้องรอร่าย

จงคำสัตย์ชวนอนชา	ลงจากพลัปลลาผายผัน
พร้อมพวกกระบี่นั้น	จรจัดไปยังฝั่งนที

เป็ดมาน

พลิง และพระราม พระลักษมณ์ลงเวทีล่าง

